

Antonjin Dvoržak (Antonín Dvořák; Nelahozeves, 08.09.1841. - Prag, 01.05.1904.) bio je češki kompozitor iz perioda romantizma. Svirao je violinu, violu, klavir i orgulje. Već za vreme školovanja počeo je da piše muziku. Priznanja je dobio još za života, dela su mu izvođena širom Evrope, a mnogima je sâm dirigovao. Pisao je scensku, orkestarsku i kamernu muziku, muziku za solo-instrumente i druga dela, od kojih su najpoznatija opera "Rusalka", **Simfonija br. 9** i "Slovenske igre" (*Slovenské tance*). Mnoga njegova dela inspirisana su slovenskim plesovima, među kojima je i kolo. Potpuni katalog njegovih dela sačinio je Jarmil Burghauser, jer Dvoržak nije tačno vodio broj opusa.

• **Simfonija br. 9 u e-molu, op. 95, B. 178 ("Iz novog sveta")**

Simfoniju, koju je Dvoržak nazvao "Iz novog sveta" (*Z nového světa*), napisao je 1893. godine za vreme trogodišnjeg boravka u Americi. Temelji se na muzici Crnaca i Indijanaca. Premijerno je s velikim uspehom izvedena 16.12.1893. u Njujorku.

Prvi stav počinje setnim sporim uvodom (*Adagio*). *Allegro* se postepeno razvija unisonom melodijom gudača, ispunjenoj snažnim naletom timpana. Glavnu temu počinju horne, a zatim je prihvata ceo orkestar. Sledi druga tema drvenih duvača. Sporedna misao flaute pokušava da spoji dve teme, prekida je koda silinom grmljavine. Stav izražava dinamiku života u Njujorku.

Drugi stav je Dvoržak nazvao "Legenda". U njemu su prikazana beskrajna prostranstva prerije. Prema rečima kompozitora, ova tužna melodija nadahnuta je lamentacijom Hijavate za preminulom ljubljenom Minehahom, iz Longfelouovog epa "Hijavatina pesma" (Henry Wadsworth Longfellow, *The Song of Hiawatha*). Glavnu melodiju vodi engleski rog. Druga nešto brža, pevljiva tema se upliće u tužbalicu. Malo kasnije promenu raspoloženja izaziva flauta melodijom koja podseća na poj ptica. Prekida ju na kratko tema prvog stava, a engleski rog ponovo uvodi glavnu temu stava, koja polako bleđi.

Treći stav (*scherzo*) počinje ritmičkom temom indijanskog plesa povodom Hijavatino venčanja (opet po spomenutom epu), s lirskim srednjim delom. Između skerca i trija duboka melodija gudača ubacuje tihu preteću temu prvog stava. Trio se sastoji od graciozne melodije valcera. Ovaj deo izražava čežnju za domovinom, privremeno prekidajući prethodnu sliku radosnog plesa Indijanaca. Neposredno pred kraj ponovo se javlja snažna glavna tema prvog stava.

U dinamičan četvrti stav uvodi nas orkestar energičnom glavnom temom u obliku marša i predstavlja "Novi svet". Druga tema s klarinetima izražava Dvoržakovu čežnju za domovinom. Teme se dalje razrađuju. Nakon trijumfalne kode, stav polako bleđi kroz nekoliko akorda.

Uobičajeno trajanje simfonije je oko 41 minuta.

Trivia & Varia

• *alumnus*, *alumna* i *alumnum* su latinski nazivi u muškom, ženskom i srednjem rodu za bivšeg studenta (za svršenog i nesvršenog). Oblici množine su **alumni** za muški rod i mešovitu grupu, a **alumnae** za ženski rod.

• **B** je oznaka identifikacije dela Antonjina Dvoržaka (Antonín Dvořák). Oznaka je inicijal prezimena češkog muzikologa Jarmila Burghausera koji je 1960. objavio "Tematski katalog, bibliografija, pregled života i dela Antonjina Dvoržaka" (*Antonin Dvořák - Tematický katalog, bibliografie, prehled života a díla*). Katalog sadrži tačan hronološki redosled dela, za razliku od Dvoržakovog označavanja broja opusa: izdavači su često, kao umetniku u procvatu, radi reklame, stavljali veći broj opusa, a sâm Dvoržak je namerno davao manji broj opusa da bi ih prodao mimo ugovora s izdavačima, pa se stoga javljaju i višestruki brojevi opusa (op. 12 čak za pet dela!). Simfonije nisu označene po datumu pisanja, već po datumu objavljivanja (prva je objavljena Šesta), a prve četiri simfonije otkrivene su i objavljene nakon Dvoržakove smrti, te je stoga Simfonija br. 9 prvo označena kao br. 5.

• "Velika petorka" (*Мозучая кучка* - "Moćna gomilica"; "Ruska petorka"; "Balakirjevski kružok") naziv je grupe mladih kompozitora koja je bila aktivna u Sankt Peterburgu od 1856. do 1870. godine. Sačinjavali su je kompozitori "nižeg staleža", "amateri" (za razliku od "elitnih") kompozitora koji su završili konzervatorij, kao npr. Čajkovski): osnivač grupe Mili Balakirjev (Милий Балакирев, 25 godina), Aleksandar Borodin (hemičar i lekar, 28), Nikolaj Rimski-Korsakov (oficir, 18), Modest Musorgski (vojniki, 23) i Cezar Kjuj (Цезарь Кюи, oficir, 27). Cilj grupe bio je komponovanje muzike s korenima u ruskom folkloru umesto oslanjanja na evropsku tradiciju.

• Muzika opere "Knez Igor" je osnova mjuzikla "Kismet" iz 1953. godine, a pesma "Leti na krilima vetra" (*Улетай на крыльях ветра*) iz "Poloveckih igara" je prilagođena za pesmu *Stranger in Paradise* ("Stranac u raj")

Izvori:

de.wikipedia.org, en.wikipedia.org, imslp.org, sr.wikipedia.org, www.artf.ni.ac.rs, www.enciklopedija.hr

FAKULTET UMETNOSTI UNIVERZITETA U NIŠU

NESLUŽBENI PROGRAM

"IZ NOVOG SVETA"

GALA KONCERT

Ponedeljak, 11. juna 2018. u 20 sati

Sala Oficirskog doma u Nišu

Hor i orkestar Fakulteta umetnosti
Dirigenti: Milena Injac, Ivana Mirović

P R O G R A M

Dragan Tomić

(orkestracija)

Aleksandar Borodin

Gaudeamus igitur

"Polovecke igre" iz opere "Knez Igor"

1. *Introduzione Andantino*

2. *Allegro vivo*

3. *Allegro*

4. *Presto – Moderato alla breve – Presto – Allegro con spirito – Piu animato*

Antonjin Dvoržak

Simfonija br. 9 u e-molu, op. 95, B. 178

("Iz novog sveta")

1. *Adagio - Allegro molto*

2. *Largo*

3. *Molto vivace*

4. *Allegro con fuoco*

Ovaj program u elektronskom obliku, glosar, kao i druge zanimljivosti možete pogledati na stranici

<http://bonc1.users.sbb.rs/>

O izvođačima:

Milena Injac rođena je u Nišu 1969. godine. Diplomirala je dirigovanje 1992. godine na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu u klasi profesora Stanka Šepića. Magistrirala je na istom fakultetu 1996. godine, a doktorirala 2015. godine u klasi profesorice Darinke Matić Marović. Usavršavala se kod Mladena Jagušta, Španca Salvadora Mas Kondea (Salvador Mas Konde) na majstorskom kursu u Beču, Mađara Petera Etveša (Péter Eötvös) i Finca Jorme Panule (Jorma Panula) na majstorskom kursu u Sombathelyju (Szombathely, Mađarska). Redovna je profesorica i prodekanica za nastavu na Fakultetu umetnosti u Nišu i dirigentica Niškog simfonijskog orkestra. Osim s Niškim simfonijskim orkestrom, održala je bezbroj koncerata i s drugim orkestrima i horovima na mnogobrojnim koncertima u zemlji i svetu. Dobitnica je mnogih domaćih i međunarodnih priznanja.

Ivana Mirović, horska dirigentica, rođena je u Nišu 1976. godine. U klasi profesora Dragana Šuplevskog diplomirala je na odseku za Muzičku teoriju i Horsko dirigovanje na Fakultetu muzičke umetnosti u Skoplju, a magistarske studije završila je u klasi profesorice Darinke Matić Marović na Odseku za dirigovanje na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu. Nastupa s Niškim kamernim horom i horom SKC-a, s kojima ima zapažena izvođenja i brojne nagrade. Na fakultetu umetnosti u Nišu je vanredna profesorica na predmetu Hor.

Fakultet umetnosti Univerziteta u Nišu je mlada akademska ustanova koja školuje studente muzičkih, likovnih i primenjenih umetnosti na osnovnim i master studijama. Odlukom Vlade Srbije, fakultet je osnovan 03.10.2002. godine. Nakon konstitucije, Fakultet je prve studente primio u školskoj 2003/2004. godini i do sada je na njemu diplomiralo 707 studenata na osnovnim i 57 studenata na master studijama (podatak sa službene stranice Fakulteta, nepoznat datum objavljivanja). Fakultet je "siročić" među niškim fakultetima, prostorije Fakulteta razbacane su na više mesta u Nišu, što umnogome otežava rad, ali ipak Fakultet uspeva da održi visok nivo školovanja, što dokazuju brojne nagrade koje studenti sva tri njegova departmana dobijaju u zemlji i u svetu.

U sklopu Departmana za muzičku umetnost deluju i odgovarajući ansambli, **horovi** i **orkestri**:

- **Mešoviti hor Fakulteta umetnosti u Nišu**, od osnivanja FU; čine ga studenti u okviru redovne nastavne aktivnosti; dirigent Ivana Mirović.
- **Ženski hor SKC-a**, izdvojen iz Akademskog mešovitog hora SKC-a 2004.; uz studentice FU-a, članice su i s drugih fakulteta Univerziteta, kao i učenice niških škola; dirigent Ivana Mirović.
- **Orkestar Fakulteta umetnosti u Nišu**, od osnivanja FU; čine ga studenti izvođači muzike u okviru studijskog programa Fakulteta; dirigent Milena Injac.
- **Kamerni orkestar Concertante**, od 2004. reprezentativni sastav Orkestra FU; čine ga istaknuti studenti i alumni; dirigent Milena Injac.

Svi ansambli su imali mnogobrojne zapažene i nagrađivane nastupe u zemlji i inostranstvu.

Kompozitori i dela

Dragan Tomić, kompozitor, aranžer i pedagog, rođen je 1977. godine u Aleksincu. Diplomirao je na Odseku kompozicije Fakulteta umetnosti u Prištini u klasi profesorice Vojne Nešić, a na Fakultetu muzičke umetnosti u Skoplju magistrirao je u klasi profesora Dimitrija Bužarovskog. Kod njega se kasnije i usavršavao, kao i kod profesorâ i kompozitorâ Srđana Jaćimovića i Goceta Kolarovskog. Tomićev opus obuhvata dela kamerne i simfonijske muzike, kompozicije za različite solo-instrumente, kao i vokalne i vokalno-instrumentalne kompozicije. Dela su mu izvođena na koncertima i festivalima širom Evrope. Sarađuje s mnogim orkestrima i horovima. Na Fakultetu umetnosti u Nišu je vanredni profesor na predmetima Osnove orkestracije, Vokalna literatura i Poznavanje muzičkih instrumenata.

• *Gaudeamus igitur*

Gaudeamus igitur ("Radujmo se dakle"), poznata takođe pod naslovom *De brevitate vitae* ("O kratkoći života") je studentska pesma na latinskom jeziku koja se širom Evrope i u većem delu sveta formalno koristi kao studentska himna, a često je službena studentska pesma univerziteta i škola. Izvodi se povodom studentskih svečanosti i ceremonija, kao što su početak i završetak studija, dan škole ili razna takmičenja. Veruje se da pesma potiče iz 13. veka, ali današnji oblik teksta (10 strofa) i melodije dobila je u Nemačkoj u 18. veku. Peva se najčešće na latinskom, ali prepevana je na mnoge jezike, pa i na srpski. Pesma je lakog i šaljivog sadržaja, a pouka je: život je kratak i treba ga u mladosti proživeti u radosti i veselju. Prvi, drugi i poslednji red svake strofe peva se dvaput. Prevod i prepev 1. i 4. strofe, koje se najčešće izvode:

: Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus; : Post iucundam iuventutem, post molestam senectutem : nos habebit humus. :	Radujmo se, dakle dok smo mladi posle vesele mladosti, posle mučne starosti imaće nas zemlja.	U veselju živimo, dok smo tako mladi; jer kad divna mladost prođe, pa nam kruta starost dođe shrvaće nas jadi.
---	---	--

: Vivat Academia, vivant professores! : Vivat membrum quodlibet, vivant membra quaelibet, : semper sint in flore! :	Živela akademija, živeli profesori! Živeo svaki član, živeli svi članovi uvek bili u cveću!	Stog' nek žive škole sve, profesori s njima! Bog poživi i nas dake, prisutne sve veseljake, koliko nas ima!
--	---	---

Studentsku himnu, koju uglavnom peva hor (*a cappella*), Dragan Tomić je orkestrirao u verziju za hor i orkestar. Već su pre njega neki kompozitori instrumentalnu verziju uključivali u svoja dela, pa ju je na primer Brams uključio u finale svoje "Akademske uvertire" (*Akademsche Festouvertüre* op. 80), a Štraus je napisao "Studentsku polku" (*Studenten-Polka* op. 263).

Aleksandar Porfirjevič Borodin (Александр Порфирьевич Бородин; Sankt Peterburg, 12.11.1833. - Sankt Peterburg, 27.02.1887.) bio je ruski kompozitor iz perioda romantizma, član "Velike petorke". Završio je studije hemije i medicine na Medicinsko-hirurškoj akademiji u Sankt Peterburgu, gde je kao profesor ostao do smrti. Učio je sviranje na flauti, violončelu i klaviru, a s 15 godina je počeo je da piše muziku. Pisao je opere, orkestarska i kamerna dela, dela za klavir, solo pesme i druga vokalna dela. Dosta dela ostalo je nedovršeno, koja su kasnije dovršili Glazunov i Rimski-Korsakov, a među njima je i Borodinovo životno delo, opera "Knez Igor".

• "Polovecke igre" iz opere "Knez Igor"

"Polovecke igre" (ru: *Половецкие пляски*) je baletna scena s kraja 2. čina opere "Knez Igor". U operi se delo izvodi s orkestrom, horom i baletom, a samostalno izvođenje često je samo orkestarsko. Polovci (ili Kumani) je nomadski narod iz srednje Azije koji od sredine 11. veka naseljava severnu obalu Crnog mora.

Delo sadrži četiri plesa. Sviće zora, vatra u logoru se polako gasi, a oko nje plešu devojkice. Pristiže još devojaka i formiraju drugi krug. Nakon kratkog vremena na scenu ulaze kanovi vojnici i počnu plesati, pa i sam kan, s mačem kojim je izvojevao pobjedu nad ruskim osvajačima. Plesovi postaju sve brži, da bi se na kraju grupa devojaka ujedinila s grupom ratnika u zajedničkom plesu radosti.

Uobičajeno trajanje dela je oko 12 minuta.